

UDK 081

ISSN (print) 1857-9299
ISSN (online) 1857-9302

Vol.2
6/2015

МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ:
ИСТОК – ЗАПАД
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

Свети Николе

- 2015 -

МЕЃУНАРОДЕН ЦЕНТАР ЗА СЛАВЈАНСКА ПРОСВЕТА ДООЕЛ СВЕТИ НИКОЛЕ

«МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД»
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

СПИСАНИЕ
на научни трудови

ШЕСТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
МЕЃУНАРОДЕН СЛАВЈАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ
„ГАВРИЛО РОМАНОВИЧ ДЕРЖАВИН“

Година II

Број 3

Јуни 2015

- СВЕТИ НИКОЛЕ, Р. МАКЕДОНИЈА -
- 2015 -

Издавач: Меѓународен Центар за Славјанска Просвета - Свети Николе

За издавачот: Михаела Ѓорчева, директор

Наслов: «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК - ЗАПАД» (ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

Организационен одбор:

Претседател: Јордан Ѓорчев

Заменик претседател: Владислав М. Јурјев

Член: Борче Серафимовски

Уредувачки одбор:

Проф. д-р Душан Николовски – Р. Македонија

Доц. д-р Александар Илиевски – Р. Македонија

Проф. д-р Мирослав Крстиќ – Р. Србија

Проф. д-р Здравко Гаргаров – Р. Бугарија

Доц. д-р Хаџиб Салкич – Р. Босна и Херцеговина

Д-р Татјана Осадчаја – Русија

Технички раководител: Михаела Ѓорчева

Технички секретар на конференцијата: Милена Спасовска

Уредник: м-р Бранкица Спасева

Компјутерска обработка и дизајн: Благој Митев

ISSN (принт) 1857-9299

ISSN (онлајн) 1857-9302

Адреса на комисијата: ул. Маршал Тито 77, Свети Николе, Р. Македонија

Контакт телефон: +389 (0)32 440 330

Организациониот одбор им се заблагодарува на сите учесници за соработката!

Напомена:

Организациониот одбор на Шестата меѓународна научна конференција «МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ: ИСТОК-ЗАПАД» не одговара за можните повреди на авторските права на научните трудови објавени во списанието. Целосната одговорност за оригиналноста, автентичноста и лекторирањето на научните трудови објавени во списанието е на самите автори на трудовите.

Печати: Печатница БУБАМАРА-ХИТ, Свети Николе

Тираж: 100

МЕЃУНАРОДЕН ДИЈАЛОГ
ИСТОК - ЗАПАД
(ПРАВО И ПОЛИТИКОЛОГИЈА)

СОДРЖИНА

<i>Д-р Тони Ѓорѓиев, м-р Гоце Стоиловски</i> ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД НЕЗАКОНСКИ ПРЕТРЕС	8
<i>Слаѓана Митева</i> НАДЛЕЖНОСТА НА МЕЃУНАРОДНИОТ КРИВИЧЕН СУД	11
<i>Мартин Савевски¹, Марина Капка Савевска²</i> УНАПРЕДУВАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА ОД АСПЕКТ НА РАБОТОДАВЕЦОТ И ВРАБОТЕНИТЕ	14
<i>М-р Сашко Милев¹, Д-р. Анета Станчевска²</i> РЕФОРМИТЕ НА ПРЕКРШОЧНОТО ПРАВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ОД 2006 ГОДИНА ОД АСПЕКТ НА ЕФИКАСНОСТА НА КОМИСИИТЕ ЗА ОДЛУЧУВАЊЕ ПО ПРЕКРШОЦИ ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ	18
<i>Доц. Д-р Дејан Витански,</i> БИРОКРАТИЈАТА НИЗ ГРОТЕСКНА ПРИЗМА	21
<i>Јосиф Талевски¹ Катерина Василевска²</i> ЗАПИШУВАЊЕ НА ДЕНАЦИОНАЛИЗИРАНА НЕДВИЖНОСТ ВО КАТАСТАР НА НЕДВИЖНОСТИ	24
<i>М-р Елена Златева- асистент на правни студии</i> ПРАВНА ПРИРОДА НА ДОГОВОРОТ НА ЗАЕМ И НА ДОГОВОРОТ НА КРЕДИТ И СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ ПОМЕЃУ НИВ	27
<i>М-р Сандра Хаџи-Еленова</i> ДОГОВОР ЗА КРЕДИТ	30
<i>Катерина Данилова</i> УЛОГАТА НА ОФШОР ФИНАНСИСКИТЕ ЦЕНТРИ ВО ФЕНОМЕНОТ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИСТИЧКИ АКТИВНОСТИ	33
<i>Доц. д-р Андон Мајхошев¹, Стојанов Иван²</i> КОМУНИКАЦИЈАТА КАКО УСЛОВ ЗА УСПЕШНА РЕФОРМА ВО СУДСТВОТО	36
<i>Доц. д-р Биљана Петревска,</i> ПОТРЕБНИ ИЗМЕНИ ВО ЗАКОНОТ ЗА СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕТО НА МАКЕДОНИЈА НА ПАТОТ КОН ЕУ	39
<i>Доц. д-р Елизабета Стамевска¹, Доц. д-р Васко Стамевски²</i> НАДЛЕЖНОСТИ, ОВЛАСТУВАЊА И ОДГОВОРНОСТ НА ОРГАНИТЕ НА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ	43
<i>Доц. д-р Васко Стамевски</i> СУДСКА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИТЕ И ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ ОД ЗЛОУПОТРЕБИТЕ НА ИЗВРШНАТА ВЛАСТ	46
<i>м-р Харис Муминовиќ</i> УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВЕН ДОЛГ	50
<i>М-р Димитар Петрески</i> предностите од прибирање на финансиски средства на пазарот на капитал	53

<i>м-р Елена Максимова</i>	
ВИДОВИ И НАЧИНИ НА ВРШЕЊЕ НА ТРГОВИЈА СО МАЛОЛЕТНИ ЛИЦА	56
<i>Александра Ангеловска</i>	
ПРОЦЕСНА ЗАШТИТА НА ДЕЦА – ЖРТВИ И СВЕДОЦИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА ВО МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО	60
<i>Горан Ѓоревски</i>	
КРИМИНАЛИСТИЧКО ЗНАЧЕЊЕ НА БАЛИСТИЧКИТЕ ЕКСПЕРТИЗИ И ДНК-АНАЛИЗИ ВО РАСВЕТЛУВАЊЕ НА УБИСТВА ИЗВРШЕНИ СО ОГНЕНО ОРУЖЈЕ	64
<i>Д-р Душица Неделкоска,¹ М-р Орде Ѓорѓиоски²</i>	
ЕТИЧКА И ПРАВНА ДИМЕНЗИЈА НА СПОНЗОРСТВАТА И ДОНАЦИИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	68
<i>м-р Марија Гроздановска, докторант на казнено право</i>	
ШТО ДОБИВА И ШТО ГУБИ ОБВИНЕТИОТ ВО ПОСТАПКАТА ЗА СПОГОДУВАЊЕ ЗА ВИНА	72
<i>Баранова Т.Р.</i>	
ИНСТИТУТ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ПРАВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	76
<i>Маркосян Армине Араиковна</i>	
ДОГОВОР ДАРЕНИЯ: ИСТОРИЈА ВОЗНИКНОВЕНИЯ И СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ	79
<i>Тоше Панов</i>	
ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ КАКО СВЕТСКИ ГЛОБАЛЕН ПРОБЛЕМ	82
<i>Надица Стојанова</i>	
ПРИМЕНА НА КРИМИТЕХНИКАТА ПРИ РАСВЕТЛУВАЊЕ НА УБИСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	86
<i>Проф.д-р Трајко Витанов</i>	
Заштита на сведоците во меѓународното казнено процесно право	90
<i>Doc. dr Boris Vukićević, Marko Savić</i>	
Balkans in the Geopolitical Strategies of Great Powers: the Case of Post-independence Montenegro	97
<i>Д-р Тони Ѓорѓиев, м-р Гоце Стоиловски</i>	
ПРЕКУ СЕНКАТА НА НОВА СТУДЕНА ВОЈНА КОН НОВ ПОСЛОЖЕН СВЕТСКИ ПОРЕДОК	101
<i>м-р Златко Кузманов</i>	
НОВИ ГЛОБАЛНИ ПРЕГРУПИРАЊА – ОД БИПОЛАРЕН КОН МУЛТИПОЛАРЕН СВЕТ	105
<i>Доц. д-р Тони Петрески¹, Доц.д-р Игор Ѓорески²</i>	
СИТУАЦИЈАТА ВО ЕГИПЕТ ПОСЛЕ СИМНУВАЊЕТО ОД ВЛАСТ НА МУБАРАК И НА МОРСИ	108
<i>Доц. д-р Тони Петрески¹, Доц.д-р Игор Ѓорески², м-р Билјана Аврамоска – Ѓореска³</i>	
ПОЗИЦИИТЕ И УЛОГАТА НА ЗАПАД ВО НАСТАНИТЕ ВО ЕГИПЕТ 2011-2015	112

<i>М-р Никола Амбарков</i> ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ПОЛИТИЧКИ ИНЖЕНЕРИНГ ВО ПАРТИСКИТЕ СИСТЕМ НА ПОСТДЕЈТОНСКА БОСНА И ПОСТРАМКОВНА МАКЕДОНИЈА (СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА)	115
<i>Јорданка Галева</i> ГЕОПОЛИТИЧКОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ЕВРОАЗИЈА И НОВИТЕ РЕГИОНАЛНИ ГРУПИРАЊА	119
<i>Проф. д-р Димитар Гелев</i> ПРОБЛЕМИТЕ ПОВРЗАНИ СО СОЗДАВАЊЕТО НА “ЗАЕДНИЧКИТЕ ОСНОВИ НА ЕВРОПСКОТО ПРИВАТНО ПРАВО” НЕСООДВЕТНОСТА НА ПРИСТАПОТ ИСТОК-ЗАПАД	122
<i>д-р Силвия Тодорова</i> ИНТЕГРАЦИЈА НА БЪЛГАРИЈА В ШЕНГЕНСКОТО ПРОСТРАНСТВО - ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ	126
<i>доц. д-р Јанко Бачев</i> УНИПОЛАРНИОТ И БИПОЛАРНИОТ МОДЕЛ НА МОЌ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ОДНОСИ И СВЕТСКИОТ МИР	130
<i>Д-р Митревска Н. Јагода</i> ТРАНСФОРМАЦИЈА НА ПОЛИТИЧКИТЕ ЕЛИТИ ОД ЕКС-ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ РЕПУБЛИКИ И ПРЕДИЗВИЦИТЕ КОН ПАТОТ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА (АНАЛИТИЧКО-КОМПАРАТИВЕН ОСВРТ)	133
<i>Доц. д-р Татјана Гергинова</i> ЕВРОПСКА БЕЗБЕДНОСТ – ВО ЕРАТА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА	137
<i>Коптелова А.С.</i> РЕСТАВРАЦИЈА АВТОРИТАРИЗМА В РОССИИ: ГЕНЕЗИС ОБЩЕСТВЕННОГО ВЫБОРА	141
<i>м-р Борче Серафимовски</i> ПРИНЦИПИТЕ НА ЗАПАДНОЕВРОПСКАТА ИНТЕГРАЦИЈА	145

Александра Ангеловска
Докторант на Школата за докторски студии, Правен факултет,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
aangelovska86@yahoo.com.

ПРОЦЕСНА ЗАШТИТА НА ДЕЦА – ЖРТВИ И СВЕДОЦИ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА ВО МАКЕДОНСКОТО ЗАКОНОДАВСТВО

PROCEDURAL PROTECTION OF CHILDREN THAT ARE VICTIMS AND WITNESSES OF CRIMES IN THE MACEDONIAN LEGISLATION

Апстракт: Во рамките на општите тенденции за создавање на посебно малолетничко законодавство, како особено важно се наметнува и прашањето за посебните мерки на процесна заштита на децата во кривичната постапка. Постапувањето со децата кои се оштетени или посведочиле на одреден криминален настан, претпоставува постоење на посебна правна регулатива втемелена на начела и принципи кои во својата основа ја одразуваат потребата од посебен третман, прилагоден на потребите на детето и неговата добросостојба. Тргувајќи од ова, во периодот што измина во домашното законодавство беа направени неколку значајни интервенции во законската регулатива, преку измена на постојните и донесување на нови закони, со кои се даде акцент на потребата од посебна процесна заштита на децата во кривичната постапка.

Клучни зборови: деца, кривична постапка, сведоци, жртви, малолетничка правда, третман.

Abstract: Within the general tendency of creating a separate juvenile law, the issue of the specific measures for child protection in criminal proceedings is particularly important. Dealing with children that are damaged or that testified a criminal event signifies existence of a specific legal framework based on principles that reflect the need for special treatment, in accordance with the children's needs and their well-being. Considering this, several important interventions were made in the national legislation by amending the existing and adopting new laws, which emphasized the need for special procedural protection of children in criminal proceedings.

Keywords: children, criminal proceedings, witnesses, victims, juvenile justice, treatment.

Казнено-правната заштита на деца жртви на кривични дела, како и на оние кои се јавуваат како сведок во постапката, се смета за *ultima ratio* кога станува збор за интервенциите на законодавецот во однос на третманот на оваа категорија лица. Завкупно става на казненоправните одредби што служат за засилена заштита на деца и малолетници од криминалните однесувања на возрасните лица и посебностите на судското постапување, во современата правна теорија и во законодавствата се воведува поимот на казненоправната заштита на децата и малолетниците¹. Процесната заштита на деца жртви и сведоци во кривичната постапка е таков облик на заштита која на малолетниците како посебна категорија на заштитени лица, им се пружа во претходната и судската постапка и се остварува преку предвидување на посебни права и посебни мерки на заштита. **Во македонското законодавство процесната заштита на децата во постапката се обезбедува согласно одредбите од Законот за кривичната постапка², Законот за правда за децата³ и Законот за заштита на сведоци.⁴** Согласно еволутивниот тренд на осовременување на домашното казнено законодавство во Законот за правда за децата јасно е утврдено дека децата жртви на дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела ги уживаат истите права како и полнолетните жртви, како и посебните

1 Повеќе за ова: Hirijan, F, Singer, M, Komentar zakona o sudovima za mladez I kaznenih dela na stetiu djece I maloljetnika, Ministarstvo unutrasnih poslova, Republike Hrvatske, Zagreb, 1998.

2 „Службен весник на РМ“, бр. 150/10.

3 „Службен весник на РМ“, бр. 148/13.

4 „Службен весник на РМ“, бр. 38/05.

права признати со Конвенцијата за правата на детето и другите ратификувани меѓународни документи.⁵ Доследен на ваквата формулација, законодавецот утврдил потреба од засилена заштита и поддршка на децата жртви и сведоци во казнените постапки, како еден од аспектите на казнено-правната реформа. Ваквата обврска се востановува за сите институции, органи и поединци во системот на правда на децата, со цел да се намалат последиците од стореното кривично дело, но и дополнително, да се спречи негативното влијание од постапувањето на институциите врз правилниот развој на детето. Обраќањето до институциите на системот често пати е доживувано од страна на децата – жртви како секундарна виктимизација и опасност повторно да поминуваат низ настанот преку исцрпувачките, непријатни и сложени судски постапки. Токму затоа потребата од интервенција по однос на прашањето за заштита на децата во постапувањето пред судот, без оглед на тоа дали се јавуваат во својство на оштетени или како сведоци во постапката, е повеќе од очигледна. При определувањето на содржината на Законот за правда за децата, меѓу другото се конкретизира дека со законот се уредуваат мерките за заштита на децата жртви на дејствија кои со закон се предвидени како кривични дела и на децата сведоци.⁶ Во духот на вака конципираната казнена политика е воведувањето на цела глава во законот во која меѓу другото се предвидуваат следниве посебни мерки на процесна заштита на децата – жртви и сведоци во постапката: користење на екрани за заштита на жртвата и сведокот од погледот на обвинетиот, прикривање на идентитетот или на изгледот, давање исказ преку видеоконференција, отстранување на тогите и капите, исклучување на јавноста, видео и аудио запис на исказот кој ќе се користи како доказ, видео и аудио запис од распитот кој ќе се користи како доказ, земање исказ преку посредство на стручно лице, употреба на посебни технички средства за комуникација и заштита на приватноста на детето и на неговото семејство. Императивна обврска што произлегува од член 137 од законот е дека во постапката што се води за кривични дела во кои малолетните лица се жртви на кривични дела, надлежните органи може да постапуваат само доколку поседуваат соодветно образование, посебни знаења и искуства од областа на правата на детето и казненоправната заштита на малолетниците.⁷ Ваквата обврска се наметнува за судиите, јавните обвинители и службените лица на МВР, кон кои се приклучуваат адвокатите и центрите за социјална работа, педагози, психолози и здравствени работници. Основната функција на сите нив е да им ја пружат потребната поддршка на децата сведоци и жртви во постапката, вклучувајќи го и придружувањето на детето за сето време додека е вклучено во правосудниот процес, кога тоа е во прилог на неговите најдобри интереси.⁸ Во духот на насоките на ООН во правдата за прашања поврзани со деца жртви и сведоци на кривични дела, во Законот за правда за децата предвидена е обврска на судот и на другите органи што учествуваат во постапката за сите кривични дела во кои според законските обележја малолетникот се јавува како жртва на делото, да преземаат мерки за помош и заштита и да постапуваат на начин на кој ќе се избегнат можни штетни последици за неговата личност што пред сè е насочено кон спречувањето на можната секундарна виктимизација. На овој начин, за прв пат во еден законодавен акт, се востановува обврска на надлежните органи да водат сметка за оваа димензија на постапување кога се во прашање жртвите на кривичните дела. Токму ова е тоа што недостасува во законодавството, а уште повеќе во практиката, кога се во прашање полнолетни жртви на кривични дела. Во понатамошните одредби законодавецот предвидел дека постапката во која учествуваат деца е итна и дека јавноста се исклучува во оној дел од постапката во кој се репродуцира записот од исказот и од распитот на детето жртва или се изведуваат други процесни дејствија со кои може да се нанесе штета на неговата личност и развој. Ваквата определба покажува дека во нашиот казненоправен систем тајноста на постапката во учествуваат деца жртви не е апсолутно начело. Исто така, генерална забелешка

5 Принципите на Конвенцијата на ООН за правата на детето се содржани во обврската на сите надлежни државни органи, а особено кривичноправниот систем во борбата со криминалот, да ги штитат гарантираните права на децата и да не преземаат активности и мерки со кои би ги загрозиле или прекршиле правата на децата и сите активности да се раководат од најдобриот интерес на детето.

6 Член 1 став 2 од Законот за правда за децата.

7 Така и: Бачановиќ, О, „Кривични дела на штета на малолетни лица“, Годишник на полициска академија (УДК: 343.122-053.6), Графотранс, Скопје, 2007, стр.17

8 Повеќе за ова: Justice for Child victims and witnesses of crimes, Center for child law, Faculty of law, University of Pretoria, Pretoria university law press PULP, 2008, p. 36-37.

е дека одредбата на законодавецот за итноста на постапката е премногу општа. Имено, времетраењето на постапката не е временски ограничено, па така, толкувањето на итноста, се остава на судската практика во согласност со конкретните околности на секој случај поединечно. Што се однесува до компензацијата на децата – жртви на кривични дела на насилство и на други акти на индивидуално или групно насилство, со Законот за малолетничка правда⁹ беше предвидено да се остварува преку Фонд за обештетување, но за жал праксата покажа дека ваквата програма за компензација на малолетни жртви не е оперативна. Поради тоа, со измените на Законот од 2010 година¹⁰ се предвиде овие средства да се издвојуваат од буџетот на министерството за правда врз основа на претходно донесена програма од министерот, а ваквото решение се прифати и во Законот за правда за децата. Сосема за крај во прилог на темата што е предмет на разработка, внимание заслужува и Законот за заштита на сведоци кој не прави разлика во однос на третманот на децата сведоци и возрасните сведоци, ниту пак ги издвојува децата како посебна категорија во однос на условите што треба да ги исполнуваат за да добијаат соодветна заштита согласно законот. Сепак, на мислење сме дека кога станува збор за заштитата на децата во постапката, предност треба да им се даде на процесните мерки на заштита како поекономични и помалку радикални, за разлика од вонпроцесните мерки предвидени со законот за заштита на сведоци.

Сумарната анализа на законските решенија во Р. Македонија во однос на проблемот на заштита на децата во постапката, укажува на тоа дека на денешниот степен на достигнувања, постои координиран, систематски пристап во смисол на сеопфатно разработување на предметната проблематика. Создавањето на посебно малолетничко законодавство со правила и норми различни од оние кои се однесуваат на возрасните е повеќе од потребно, бидејќи делумноста и изолираноста во пристапот, води до нецелосна разработка и уредување на конкретниот правен однос во праксата и со тоа и до негово недоследно применување или неприменување, воопшто. Сепак, сосема е извесно дека кога станува збор за оваа проблематика, потребно е преземање на дополнителни мерки и активности кои ќе придонесат за понатамошно унапредување на заштитата на децата-сведоци и малолетните жртви во постапката. Потребна е ефективна имплементација во пракса на заштитните мерки за избегнување контакт помеѓу детето и обвинетиот, а тоа може да се постигне преку опремување на посебни простории за сослушување на децата¹¹ во судот и центрите за социјални работи, како и обезбедување на видео опрема и посебни технички средства за комуникација. Треба дополнително да се работи и на практичната имплементација и создавање на услови за примена на одредбите за обештетување на малолетните жртви, како и правилно планирање и распоредување на средства од буџетот кои ќе бидат наменети за обуки на учесниците во постапката. Од клучно значење е и креирањето на долгорочни политики за заштита на децата и планирањето реформи активно да ги вклучи сите засегнати чинители на овој процес и да се создадат услови и механизми преку кои ќе се овозможи мултисекторски пристап во постапувањето. Ова подразбира активен пристап и соработка помеѓу сите институции надлежни да постапуваат во насока на заштита на децата во постапката. Мерки треба да се преземат и во делот на заштитата на приватноста на детето. Имено, законот изречно ја гарантира заштитата на приватноста на детето и неговото семејство, но во пракса недостасуваат подзаконски акти за операционализирање на оваа процесна гаранција. Проблемите со неетичкото новинарско известување за случаи на деца –жртви во постапката, само ја потврдуваат потребата од ваква интервенција. Земајќи ги во предвид сите погоренаведени аспекти на проблемот како и искуството во домашниот казнено-правен систем, можеме да констатираме дека реформата на законите е неопходен и клучен фактор во понатамошното развивање на стратегии за заштита на децата. Сепак, правичноста во постапувањето, поддршката и креирањето на системи за заштита, како и зајкнувањето на капацитетите на институциите на системот, имаат клучно значење за ефективно и правично спроведување на принципите на правдата.

9 „Службен весник на Република Македонија“, бр. 87/07

10 „Службен весник на Република Македонија“ бр.145/10

11 Повеќе за ова: Упатства за постапување на правосудните органи во предмети со деца - жртви или деца-сведоци на кривични дела, Дел од проектот „Правда за децата“, Unicef, стр.7

Користена литература:

1. Hirijan, F, Singer, M, Komentar zakona o sudovima za mladez I kaznenih dela na stetnu djecu I maloljetnika, Ministarstvo unutarasnih poslova, Republike Hrvatske, Zagreb, 1998;
2. Justice for Child victims and witnesses of crimes, Center for child law, Faculty of law, University od Pretoria, Pretoria university law press PULP, 2008;
3. Бачановиќ, О, „Кривични дела на штета на малолетни лица“, Годишник на полициска академија (УДК: 343.122-053.6), Графотранс, Скопје, 2007.
4. Закон за заштита на сведоци „Службен весник на РМ“, бр.38/05;
5. Закон за кривичната постапка „Службен весник на РМ“, бр.150/10;
6. Закон за малолетничка правда „Службен весник на РМ“, бр.87/07; 145/10.
7. Закон за правда за децата „Службен весник на РМ“, бр. 148/13;
8. Упатства за постапување на правосудните органи во предмети со деца - жртви или деца-сведоци на кривични дела, Дел од проектот „Правда за децата“, Unicef.